

hagi hagut una var. *Coleta*, que Sarthou troba (p. 949) en llista de despoblats de la vall d'Albaida. En tot cas està ben comprovada la forma *Collatella* que hi troba ell mateix, si bé era una alqueria distinta però veïna; també al *Rept.* (p. 492) com nom d'unes terres que no consta si pertanyien a Albaida o a Xàtiva, però sí que eren davant *Rabal Canim*, avui *Rafalgànim*: segons IGC (3°13 × 38°54) es troba 2 k. al NE. de *Colata*, cap al trifini d'Otos amb Santpere i Benigànim (del nom del qual és solidari), i sembla un dim.: 'la petita *Colata*'; però no es pot descartar un superlatiu islàmic a la manera d'*Ondarella*, *Fatarella* etc.

No sols les còpies dades del temps de Jaume I, sinó la mateixa importància i amplitud dels llocs, ja mostren amb evidència que és un nom heretat d'abans de la Conquesta. Acaben de provar-ho la repetició del nom en altres zones del Migjorn i les nombrosos variants fonètiques en què hi apareix, unes més divergents que altres: inexplicables si fos d'origen català, i tampoc fàcils de comprendre si fos d'etimologia aràbiga (altrament a penes existeixen arrels aràbigues *kl̥t* ni *ql̥t* etc.); però ben justificades en els mossarabismes, per les vacil·lacions que hi origina la intervenció de l'àrab, amb el seu vocalisme governat per l'harmonia vocàlica i les consonants contigües, i amb consonants que discorden de les nostres. En primer lloc el nom *Colaita* que hem separat a dalt com a (2). I, d'altra banda, els següents.

La Culata, pda. de Xaraco (xxxiii, 189.18); i ben lluny d'allà *La Culata*, una altra, de Mutxamel (xxxvi, 107.9); *Recingle de Culata*, en una vall tan arcaica com Castell de Castells (xxxiv, 60.6). Tots ells amb una *u*, que ja hem observat com a variant minoritària en el de Montaverner.

Una variant consonàntica amb *-d-* que hauríem pogut pendre com a nom catalanesc, si no estiguéssim previnguts per les altres, i que s'explica tota sola per la pron. aràbiga amb *t̥* (so 'fortis' però sonor). *La Colada*, vella alqueria del terme de Patraix (pron. *la kolá*) (xxx, p. 134, § 10). *La kolá*, pda. de Confrides (altra ciutatella d'arçanisme) (xxxv, 31.25); i, en diminutiu, *la kolaéta* entre Benilloba i la crtra. (xxxiii, 159.10).

Ara bé, la fesomia mossàrab de *La Colaita*, el nom (2), és ja inconfusible. És un nom que sempre ha cridat l'atenció. Ample territori de muntanya, comprènent una fonda barrancada, conegut de lluny pel Pou de *la kolaíta*; Sarthou (*GGRV*, 234) diu que hi ha un «cerro com manifestacions metalíferas cerca de la Cueva de las *Maravillas*». Fins SGuarner (ben poc receptiu en aquest compartiment lingüístic) exhortava el 1962 a estudiar bé la vall dels Alcalans, perquè hi sovintegen —em deia ell— «els mossarabismes com *Colaita*».

Per a l'ETIM. el duplicat cabdal *Colaita/Colata* (coronant els altres) ja ens duu clarament a un ètímon romànic en *-CTA*, únic que explica tan bé *-ita* com *-ta*; és premissa que a ulls clucs ens duu al ll. COLLECTA 'recepta, recollida'; és sabut que els nexes *KT* i *KS* canviaven en mossàrab la *k* en *b* (*pilebta*, *nóhte*, *labte*,

LACTE, *tabš*, veg. *EntreDL* III, 119 i nota en la tesi de Griffin sobre el *RMa*). Tal com PLECTA > *pilebta*, COLLECTA hi havia de donar *kulléhta*, però el *h* ja obria molt la vocal, i l'harmonia vocàlica, pròpia tant del mossàrab com de l'àrab valencià, en féu *kullabta*, tal com CASTELLA > *Castalla*, MURATELLA > *Moratalla*, i tal com els fem. *Borriana*, *Sollana*, *Meliana* etc. contrasten amb *Agullén*, *Bairén*, *Bocairén*. El nexa *bt̥* es resolgué, en uns punts, com *-it̥* (*pilebta* > *pleita*), d'on *Colaita*, i en altres en *t* simple o en *d* (*Colata*, *Culata*, *Colada*).

Podem creure que es tractaria d'alguna institució pagesívola o agrària, donada la naturalesa muntanyenca o molt camperola de tots aquests llocs. Com la *cáñama* (CANĀBA) que tingué llarga vida en l'Espanya central (veg. *DECH*, s. v.), lloc on els pagesos dipositaven provisionalment les collites: de vegades un modest edifici, sota la vigilància del senyor o del fisc; altres cops un aixopluc natural (balma, cobert de brancatge), en espera del pas del moliner, o dels repartidors gremials que la recollien: ja hem vist que en els dos docs. de 1273, coincideix amb un molí o amb la sèquia que n'arrenca.

N'hi ha altres variants, ara amb la *é* conservada, on es tracta d'una cova (el magatzem rústic explicat): *Cova de Coletó*, te. Otos (xxxii, 181.25), bastant a prop de Montaverner i el seu *Colata*: però aquí, no havent-hi la *-A* final, COLLECTUM ha servat la *E*. A Quart de les Valls, de nou una cova de la *Collita* (xxx, 1.12), sols que aquí el mot apareix assimilat a la seva forma catalanesca.

La derivació etimològica reapareix, ara amb llum esclatant, en el nom de la pda. *La Colotora*, en el te. de Tavernes de Valldigna (xxxi, 173.13): evidentment COLLECTORIA, potser adj. fem. substantivat (o bé neutre plural) 'el paratge de les collites', amb l'assimilació vocàlica, que era de llei en mossàrab. A les Valls de Segó, els de Faura, preferint un lloc diferent del de llurs veïns de Quart, devien donar-li aqueix derivat més ple, però en masculí i amb un consonantisme (com el de la *Colada* de Patraix): pda. *El Colador* (xxx, 14.9).

Encara algun de forma més diferent, em sembla d'origen semblant. *Lo Colai*, en el Priorat, al Lloar (xiii, 41.58), masculí com els que ja hem vist, però amb evolució igual a *Colaita* dels Alcalans, i perduda la *-t̥*, potser perquè és un nom —em digueren— tant o més usat en plural: *Los kolájš*, on *-jš* s'ha tornat *-ix* com en molts mossarabismes: *Patraix*, *Bollaix*, *-rupaix*. A Nules, la pda. de *Goléta* (xxix, 183.23) acusa la pron. sonora pròpia del *q-* aràbic. En fi, en el *Rept.* figura una alqueria *Colaydin*, pertanyent a Cullera (p. 395), que sembla un plural aràbic en *-im* d'un masculí com el tenim en els anteriors *Coletó* i *Colai*.

Acabarem amb un NL que encara avui és ben poblat i forma municipi: BENICOLET. Així com la *Cova de Coletó* està oberta en els pendents de l'Ombria del Benicadell (3°14 × 38°50), només 10 k. més